

HAAPAVEDEN KAUPUNGIN HANKINTAOHJE

Kaupunginhallitus 11.11.2019

Sisällysluettelo

1. YLEISTÄ	3
1.1 Ohjeen soveltamisala	3
1.2 Hankintatoimen periaatteet ja tavoitteet	4
1.3 Hankintatoimen termistö	4
2. HANKINTAPERIAATTEET	8
2.1 Yleiset hankintaperiaatteet	8
2.2 Keskitetty hankinta ja kuntien välinen yhteistyö	9
2.3 Laatuvaatimukset	9
2.4 Saatavuus ja varastointi	10
2.5 Riskienhallinta	10
2.6 Ulkoistaminen	11
3. HANKINTAMENETTELY	11
3.1 Kynnysarvot ja niiden laskeminen	11
3.2 Markkinoiden kartoittaminen ja vuoropuhelu	12
3.3 Hankintamenettelyn valinta	13
4. HANKINNOISTA ILMOITTAMINEN	15
5. KILPAILUTUS	16
5.1 Hankinnan kohteen määrittely	16
5.2 Tarjouspyynnön sisältö	16
5.3 Ehdokkaiden ja tarjoajan valinta	17
5.4 Valintaperusteet	17
5.5 Kaupalliset ehdot	18
6. SOPIMUS	19
6.1 Sopimuksen sisältö	19
6.2 Sopimuksen muuttaminen	20
7. HANKINTAPÄÄTÖS	21
8. MUUTOKSENHAKU HANKINTALAIN SOVELTAMISALAAN KUULUVISSA HANKINNOISSA	22
8.1 Hankintaoikaisu	22
8.2 Valitus markkinaoikeuteen	22
8.3 Kuntalain tai hallintolainkäyttölain mukainen muutoksenhaku	22
9. HANKINTA-ASIAKIRJAT	23
9.1 Asiakirjajulkisuus	23
9.2 Hankinnan keskeyttäminen ja asiakirjojen julkisuus	23
9.3 Hankinta-asiakirjojen säilytys	23

LIITTEET

1. Haapaveden kaupungin hankintavaltuudet ja -rajat	24
2. Yhteenvedo hankintaprosessista	25

1. YLEISTÄ

Kaupungin hankintatoimea johtaa kaupunginhallitus. Kaupunginjohtaja vastaa kaupunginhallituksen alaisten vastualueiden hankintojen ohjaamisesta ja toimialajohtaja oman toimialansa hankintojen ohjaamisesta. Hankintavaltuuksista määrätään hallintosäännön mukaisesti tämän hankintaohjeen ohessa olevassa Haapaveden kaupungin hankintavaltuudet ja rajat-liitteessä. Hankintavaltuuksien käyttämisestä voidaan antaa määräyksiä myös talousarvion sitovuusmääräyksissä ja täytäntöönpano-ohjeissa, tai kaupunginhallituksen tai vastaavan toimialajohtajan erillisellä päätöksellä.

Haapaveden kaupunkiin kuuluvissa hankintayksiköissä hankinnoissa noudatetaan seuraavia ohjeita /määräyksiä:

- julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä sekä säädöksiä
- hallintosäännön hankintoja koskevaa ohjetta
- sekä tätä hankintaohjetta

1.1. Ohjeen soveltamisala

Hankintalain (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1397/2016) tarkoittamalla hankinnalla tarkoitetaan organisaation ulkopuolelta tapahtuvaa tavaroiden ja palvelujen ostamista, vuokraamista ja siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä. Hankinnat jakautuvat taloudellisen arvon perusteella kolmeen eri ryhmään: 1) kansallisen kynnyсарvon alittaviin, 2) kansallisen kynnyсарvon ylittäviin ja 3) EU-kynnyсарvon ylittäviin hankintoihin. Nämä ohjeet ohjaavat kansalliset kynnyсарvot alittavia hankintoja, joihin ei sovelleta hankintalain velvoitteita. Hankintaohjeissa annetaan toimintaohjeita myös kansallisen kynnyсарvon ylittäviin hankintoihin, joiden kohdalla on huomioitava myös mahdolliset hankintalain yksityiskohtaiset velvoitteet. Erityisalojen hankintayksiköiden on huomioitava hankintaohjeen lisäksi erityisalojen hankintalain (laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 1398/2016) velvoitteet, mikäli hankinnan arvo ylittää laissa säädetyn EU-kynnyсарvon.

Laki julkisista hankinnoista ja tämä hankintaohje koskevat kaikkia kaupunkikonsernin hankintoja hankinnan rahoituslähteestä riippumatta. Hankintalakia ja -ohjetta on siis noudatettava siitä huolimatta, tulevatko hankintaan käytettävät varat kaupungin omasta budjetista, projektirahoituksesta, erillisestä valtionosuudesta tai esim. testamenttilahjoituksena. Ulkopuolista rahoitusta saavien projektien hankinnoissa on lisäksi huomioitava rahoittajan antamat projektin hankintoja sisältävät ohjeet.

Kaupunkikonsernin sisäisissä hankinnoissa ei ole pääsääntöisesti kilpailutusvelvollisuutta. Hankinnan säilyminen kaupunkikonsernin sisäisenä sidosyksikköhankintana arvioidaan hankintalain 15 §:n ja oikeuskäytännön perusteella.

Hankintaa tehtäessä on myös huomioitava laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006), joka velvoittaa työn tilaajan selvittämään että hänen sopimuskumppaninsa on hoitanut lainmukaiset velvoitteensa. Tilaajan tulee hankkia ennen alihankinta- tai vuokratyösopimuksen tekemistä seuraavat sopimuskumppania koskevat selvitykset ja todistukset:

- selvitys merkinnästä ennakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
- kaupparekisteriote
- veronmaksuasioita koskeva selvitys
- todistus työntekijän eläkevakuutuksen ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys siitä, että erääntyneitä eläkevakuutusmaksuja koskeva maksusopimus on tehty
- selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta ja keskeisistä työehdoista
- selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
- todistus lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ottamisesta (rakentamistoimintaa koskevissa sopimuksissa)

1.2. Hankintatoimen periaatteet ja tavoitteet

Ensimmäinen edellytys hankinnan tekemiselle on, että hankittavan tavaran tai palvelun tarve on välttämätön ja, että talousarviossa on osoitettu hankintaa varten määräraha.

Hankintatoimen tavoitteena on edistää avointa, taloudellista ja tuottavaa hankintaa ja muuta logistiikkaa koko organisaatiossa. Hankintatoimen kehittämisen kautta tuetaan kaupunkiorganisaation hallinnon yhdenmukaisuutta ja mm. tuotteiden ja palvelujen standardisoimista sekä toimittajien ja ostolaskujen määrän vähentämistä. Pää tavoitteena on hankintatoimen kokonaiskustannusten alentaminen.

Hankinnoissa on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailuolosuhteet ja pyrittävä järjestämään hankinnat siten, että pienet ja keskisuuret yritykset sekä muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Haapaveden kaupunki on haluttu yhteistyökumppani myös hankinnoissa: kaupungilla on suuri ostovoima, ja se toimii aina oikeudenmukaisesti ja puolueettomasti.

1.3. Hankintatoimen termistöä

Avoin menettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja kaikki halukkaat toimijat voivat tehdä tarjouksen; hankintailmoituksen ohella hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyyntöjä soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

Dynaaminen hankintajärjestelmä

Täysin sähköinen hankintamenettely tavanomaisille ja markkinoilla yleisesti saatavilla oleville hankinnoille. Menettely on rajoitetun keston avoin kaikille kelpoisuusehdot täyttävillä tarjoajilla. Jokainen yksittäinen hankinta järjestelmän sisällä on kilpailutettava ja kaikkia järjestelmään hyväksytyjä tarjoajia on pyydetty tekemään tarjous.

Ehdokas

Toimittaja, joka on ilmoittanut halukkuutensa osallistua tarjouskilpailuun tai jolta on pyydetty tarjous.

Ennakkoilmoitus

Ilmoitus tulevan vuoden aikana suunnitelluista, EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoista.

EU-hankinta

EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat:

- Tavara- ja palveluhankinnat 221 000 eur
- Rakennusurakat 5 548 000 eur
- Suunnittelukilpailut 221 000 eur

EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoista julkaistaan ilmoitus Hilman lisäksi EU:n laajuisesti TED-tietokannassa.

Hankintailmoitus

Hankintamenettelyn aloittamisesta julkaistava ilmoitus, joka sisältää keskeiset tiedot hankinnasta. Julkaisut perustuvat Clouidia-järjestelmään syötettyihin tietoihin. Julkaisualusta määräytyy hankinnan koon mukaan.

Hankintasopimus

Kirjallinen sopimus, joka on tehty yhden tai usean hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välillä ja jonka tarkoituksena on rakennusurakan toteuttaminen, tavaran hankinta tai palvelun suorittaminen taloudellista vastiketta vastaan.

Hankintayksikkö

Hankintalaissa määritelty toimija (tilaaja), jonka tulee hankinnoissaan noudattaa hankintalakia. Hankintalain määritelmän mukaisesti kunta ja sen yksiköt sekä kunnan valvonnassa olevat yhteisöt (konserniyhtiöt) ovat hankintayksiköitä ja velvoitettuja noudattamaan hankintalakia.

Hyvitysmaksu

Markkinaoikeus voi määrätä hankintayksikön maksamaan rangaistus- ja korvausluonteisen maksun sellaiselle asianosaiselle, jolla olisi ollut todellinen mahdollisuus voittaa tarjouskilpailu virheettömässä menettelyssä. Maksun suuruus määritetään tapauskohtaisesti.

In house -yksikkö (sidosyksikkö)

Hankintayksiköstä muodollisesti erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen yksikkö, johon hankintayksikkö käyttää yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa määräysvaltaa kuin omiin toimipaikkoihinsa. Sidosyksikön pääasiallisen toiminnan on kohdistuttava määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin tai joihinkin näistä. Myynti muille eli ulosmyynti saa olla enintään 5 % tai 500 000 € liikevaihdosta.

Jälki-ilmoitus

Hankintasopimuksen jälkeinen ilmoitus voittaneesta tarjouksesta EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

Kansallinen hankinta

EU-kynnysarvon alittava, mutta kansallisen kynnysarvon ylittävä hankinta.

Kilpailullinen neuvottelumenettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja johon kaikki toimittajat voivat pyytää saada osallistua; hankintayksikkö neuvottelee menettelyyn hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa löytääkseen yhden tai usean ratkaisun, joka vastaa hankintayksikön tarpeita ja jonka perusteella valittuja ehdokkaita pyydetään tekemään tarjouksensa.

Kynnysarvo

Haapaveden kaupungin kynnysarvo on 10.000 euroa (alv0%). Kynnysarvon alittavaa hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa, mutta hintatiedusteluja on tehtävä hankinnan kohde ja markkinaolosuhteet huomioon ottaen.

Kansalliset kynnysarvot ovat:

1. 60 000 euroa tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa, jollei 3-4 kohdasta toisin johdu;
2. 150 000 euroa rakennusurakoissa;
3. 400 000 euroa hankintalain liitteen E 1-4 kohdassa tarkoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja koskevissa hankinnoissa;
4. 300 000 euroa hankintalain liitteen E 5-15 kohdassa tarkoitettuja muita erityisiä palveluja koskevissa hankinnoissa;
5. 500 000 euroa käyttöoikeussopimuksissa
Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat jäävät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

EU-kynnysarvot ovat:

1. 134 000 euroa valtion keskushallintoviranomaisten tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa
2. 221 000 euroa muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen hankintayksiköiden tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa
3. 5 548 000 euroa rakennusurakoissa

Käyttöoikeussopimus

Palvelua tai rakennusurakkaa koskeva sopimus, jossa palvelun tai rakennustyön vastikkeena on joko toteutettavan palvelujärjestelmän (esim. vesijohtoverkoston) käyttöoikeus tai rakennettavan kohteen käyttöoikeus taikka tällainen oikeus ja maksu yhdessä.

Markkinakartoitus

Hankintayksikkö voi ennen tarjouskilpailun aloittamista kartoittaa toimittajaehdokkaita ja selvittää markkinatilannetta tekemällä markkinakartoituksen.

Neuvottelumenettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja johon halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua; hankintayksikkö neuvottelee hankintasopimuksen ehdoista valitsemiensa toimittajien kanssa.

Osallistumishakemus

Hakemus, jolla ehdokas pyytää saada osallistua tarjouskilpailuun.

Osiin jakaminen

Hankintalainsäädäntö suosittelee nykyisin hankintojen osiin jakamista, jotta myös pienemmillä yrityksillä olisi mahdollisuus osallistua julkisiin hankintoihin.

Pienhankinta

Tarkoittaa kansallisen kynnsarvon alittavaa hankintaa.

Puitejärjestely

Yhden tai useamman hankintayksikön ja yhden tai usean toimittajan välinen sopimus, jonka tarkoituksena on vahvistaa tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot, kuten hinnat ja suunnitellut määrät.

Rajoitettu menettely

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisee hankinnasta hankintailmoituksen ja johon halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua; ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.

Suorahankinta

Hankintamenettely, jossa hankintayksikkö julkaisematta hankintailmoitusta valitsee menettelyyn mukaan yhden tai usean toimittajan, jonka kanssa hankintayksikkö neuvottelee sopimusehdoista. Suorahankinta on mahdollinen vain hyvin rajoitetuissa tapauksissa.

Suunnittelukilpailu

Menettely, jolla hankintayksikkö voi hankkia esimerkiksi kaavoitukseen, kaupunkisuunnitteluun, arkkitehtuuriin, tekniseen suunnitteluun tai tietojenkäsittelyyn suunnitelman, jonka tuomaristo valitsee kilpailulla.

Sähköinen huutokauppa

Ei ole oma itsenäinen hankintamenettelynsä, vaan sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää osana muuta hankintamenettelyä. Sähköisessä huutokaupassa hankintayksikkö etsii itselleen edullisinta tarjousta antamalla tarjoajille mahdollisuuden sähköisesti uusia esim. hintojaan tai numeerisia laatukriteerejä.

Tilaaaja

Hankintayksikkö, joka toimii hankintalain tarkoittamana hankinnan kilpailuttajana. Tilaajaksi kutsutaan myös hankintasopimuksen toteuttamiseen liittyvää tavarahan, palvelun tai rakennustyön tilaajaa samoin kuin suorassa hankinnassa toimivaa hankintayksikön edustajaa.

Toimittaja

Tavarantoimittaja, palvelun tuottaja tai urakoitsija, joka tarjoaa markkinoilla tuotteitaan tai palveluitaan. Toimittajaksi kutsutaan myös hankintakilpailun voittanutta tilaajan sopijakumppania, joka vastaa hankintasopimuksesta.

Tuoteryhmä

Euroopan yhteisöjen tilastollisen tuotenimikkeistön (CPV) mukainen tavaran, palvelun tai urakkatyön tekninen ryhmittely viitenimikkeistön ja numeroin (hankintasanasto). HILMAssa tarjouspyynnön tekijän tulee valita tuoteryhmä.

Yhteishankintayksikkö

Hankintayksiköiden perustama toimija, joka hankkii kilpailuttaen sen suoraan tai välillisesti omistaville ja yhteishankintayksikön toimintaan liittyneille hankintayksiköille tavaroita tai palveluja taikka tekee näille tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita koskevia hankintasopimuksia tai puitejärjestelyjä. Esimerkkinä yhteishankintayksiköstä on Kuntahankinnat (nyk Hansel).

2. HANKINTAPERIAATTEET

2.1. Yleiset hankintaperiaatteet

Haapaveden kaupungin hankinnoissa on noudatettava kulloinkin voimassa olevaa kuntalakia ja lakia julkisista hankinnoista sekä EU:n hankintadirektiivejä. Huomioitava on myös hallintolaki sekä kaupungin hallintosääntö ja konserniohje. Hankintapäätöksen tekijä vastaa siitä, että hankinnan erityispiirteet on tunnistettu hankintasäännön edellyttämällä tavalla, sekä siitä, että hankintasääntöä on muiltakin osin noudatettu.

Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.

Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskisuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Tässä laissa tarkoitetut kansalliset kynnsarvot alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

Hankintayksikön on kohdeltava hankintamenettelyn osallistujia ja muita toimittajia tasapuolisesti ja syrjimättömästi sekä toimittava avoimesti ja suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Jos tarjouskilpailussa ehdokkaana tai tarjoajana on hankintayksikön organisaatioon kuuluva yksikkö, hankintayksikön omistama yhteisö tai laitos taikka toinen hankintayksikkö, sitä on kohdeltava samalla tavoin kuin muita ehdokkaita ja tarjoajia.

Tarjousista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin (valinnan perusteena ainoastaan halvin hinta), kustannuksiltaan edullisin (perusteena tällöin erityisesti elinkaarikustannukset) tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Tarjouspyynnöstä on selkeästi käytävä ilmi perusteet jolla hankintapäätös tehdään.

Hankintayksikkö ei voi tehdä voimassaoloajaltaan rajoittamattoman pitkiä hankintasopimuksia rikkomatta hankintalaissa säädettyä velvoitetta kilpailuttaa hankintansa. Sopimuskauden pituus riippuu hankinnan kohteesta, mutta on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että sopimuksen on oltava voimassa sellaisenaan. Merkittäviä muutoksia sopimukseen ei siten voida tehdä sopimuskauden aikana, sillä huomattavat sopimusmuutokset voivat johtaa siihen, että sopimusta tarkastellaan kokonaan uutena sopimuksena ja se edellyttää kilpailuttamista. Sopimuksessa voi olla kuitenkin hinnantarkistuslauseke.

2.2. Keskitetty hankinta ja kuntien välinen yhteistyö

Hankintayksikkö voi hankkia tavaroita ja palveluita yhteishankintayksiköltä taikka tehdä tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja käyttäen yhteishankintayksikön tekemää hankintasopimusta, puitejärjestelyä taikka dynaamista hankintajärjestelmää. Tästä esimerkkinä on Kuntahankinnat (nyk Hansel, fuusio 2019), joka on Suomen Kuntaliitto ry:n omistama yhtiö, joka kilpailuttaa kustannustehokkaasti tavaroita ja palveluita yhteishankintoina.

Hankintayksiköt voivat sopia yksittäisen hankinnan toteuttamisesta yhdessä. Hankintaan osallistuvat hankintayksiköt vastaavat yhdessä tämän lain säännösten noudattamisesta, jos hankinta toteutetaan kokonaisuudessaan kaikkien hankintaan osallistuvien hankintayksiköiden nimissä ja niiden puolesta. Tätä yhteisvastuuta sovelletaan myös tilanteissa, joissa yksi osallistuvista hankintayksiköistä toteuttaa hankintamenettelyn omasta ja osallistuvien hankintayksiköiden puolesta (hankintarengas).

2.3. Laatuvaatimukset

Hankintayksiköllä on oikeus päättää hankittavan tavaran, palvelun ja rakennustyön sisällöstä, laajuudesta ja laadusta. Mikäli kyseessä on IT-hankinta, ennen kilpailutusta on pyydettävä tietohallintojohtajalta lausunto hankinnan kohteesta soveltuvuudesta kaupungin kokonaisarkkitehtuuriin. Hankinnoissa on otettava huomioon mahdollisuuksien mukaan kestävä kehitys, tuotteiden ja niiden pakkausmateriaalien ympäristövaikutukset ja -kuormitukset sekä kierrätysmahdollisuudet tavaran tai rakennusmateriaalin koko elinkaaren aikana.

Tarjouspyyntöasiakirjoihin on sisällytettävä kaikki hankinnan toteuttamisen kannalta tarpeelliset laatua koskevat tiedot, jotta kilpailuun osallistuvat voivat saada oikean käsityksen tilaajan tarpeista ja hankkeen yksityiskohdista. Muita kuin tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ei voida käyttää tarjousten vertailussa.

Tehtävän määrittelyä koskevia teknisiä määritelmiä ei saa laatia siten, että ainoastaan tietyn valmistajan tuote voi tulla kysymykseen. Yritysten tasavertaisen ja syrjimättömän kohtelun mahdollistamiseksi tiettyyn tavaramerkkiin viittaaminen on poikkeuksellisesti sallittua ainoastaan, jos mainintaan liitetään ilmaisu ”tai vastaava”. Yksittäiseen tuotemerkkiin viittaaminen saattaa olla välttämätöntä esimerkiksi silloin, kun hankitaan tuotteita tai

palveluja, jotka pitää saada yhteensopiviksi jo olemassa oleviin laitteisiin tai toimintakonsepteihin.

Tarjouspyynnössä laatua koskevat vaatimukset voivat olla esimerkiksi:

- toimittajan toiminnallisia valmiuksia, ellei niitä ole voitu ottaa riittävästi huomioon jo yrityksen kelpoisuutta arvioitaessa
- tavaraan, palveluun tai rakennustyöhön kohdistuvia ominaisuuksia
- toimitusvarmuutta
- toimitustäsmällisyyttä
- reklamaatioita
- laadunvarmistusta
- sovellettavia standardeja
- teknisiä erityisvaatimuksia
- koulutusta, kokemusta
- ympäristövaikutuksia
- energia säästöä
- huoltoa
- kestävää kehitystä

2.4. Saatavuus ja varastointi

Jos tavaraa on jatkuvasti saatavissa, tarpeetonta varastointia pitää välttää. Varastoitavat tavarat sitovat pääomaa, mikä puolestaan heikentää kaupungin maksuvalmiutta. Tuotteet on tarkoituksenmukaisinta toimittaa suoraan sinne, missä niitä käytetään.

Hankinnasta ja varastoinnista poikkeusoloja varten (velvoitevarastointi) on säädetty erikseen.

2.5. Riskienhallinta

Hankintaohjeella on rooli organisaation riskienhallinnassa; organisaatio, jolla on yhteiset säännöt ja menettelytapaohteet, toimii todennäköisimmin ennakoitavasti ja vastuullisesti.

Hankintoihin sisältyvät riskit ovat sekä ulkoisia että sisäisiä, jotka jakautuvat strategiaan (mm. ulkoistaminen, sopimukset, osaaminen ja lainsäädäntö), taloudellisiin (mm. kilpailuttaminen), operatiivisiin (mm. hankintaprosessi) sekä vahinkoriskeihin (mm. onnettomuudet). Esimerkiksi toimittajan taloudellinen tilanne on syytä varmistaa mahdollisimman varhain.

Hankintojen riskienhallinnassa korostuvat kilpailuttaminen, toimittajavalinta ja niissä onnistuminen. Lakien lähtökohtana on tukea avointa ja tervettä kilpailua ja ehkäistä julkisilla varoilla tehtyihin hankintoihin liittyviä väärinkäytöksiä. Julkisiin hankintoihin liittyy myös riski siitä, että hankinnasta tai hankintamenettelystä valitetaan. Se johtaa hankinnan lykkääntymiseen, ja viivästynyt hankinta on suuri taloudellinen riski. Vaikka varsinainen hankinta todettaisiinkin tuomioistuimessa oikein toteutetuksi, saattaa hankintayksikkö joutua käyttämään kalliita tilapäisjärjestelyjä tai menettelytapavirheen oltua kyseessä koko kilpailuttamisprosessi voidaan joutua uusimaan.

Riskienhallintaa on myös niin sanotun harmaan talouden torjunta.

2.6. Ulkoistaminen

Ulkoistamispäätös edellyttää strategista tarkastelua, jossa punnitaan muun muassa toiminnon tärkeys kaupungille ja mahdollisesta ulkoistamisesta aiheutuvat riskit. Eri vaihtoehtoja on verrattava huolellisesti sekä laskettava kustannukset ja hyödyt. Tämä edellyttää myös, että tiedetään kustannukset, jotka kyseisestä toiminnosta aiheutuvat kaupungin omana toimintana. Ulkoistamista valmisteltaessa on aina selvítettävä henkilöstön asemaan vaikuttavat tekijät. Jos ulkoistaminen vaikuttaa henkilöstöön, kaupunki selvítää työntekijöiden palvelusuhteiden jatkamismahdollisuudet toisen työnantajan palveluksessa.

Palvelutuotannon ulkoistamisesta päättää aina Haapaveden kaupunginvaltuusto.

3. HANKINTAMENETTELYT

Haapaveden kaupungin hankinnoissa 10.000 euroa (alv0%) alittavaa hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa, mutta hintatiedusteluja on tehtävä hankinnan kohde ja markkinaolosuhteet huomioon ottaen.

3.1 Kynnysarvot ja niiden laskeminen

Julkiset hankinnat jakautuvat kolmeen eri ryhmään niiden taloudellisen arvon perusteella seuraavasti:

- a) kansallisen kynnysarvon alittavat
- b) kansallisen kynnysarvon ylittävät ja
- c) EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat.

Kansalliset kynnysarvot ovat:

1. 60 000 euroa tavarahankinnoissa, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa
  2. 150 000 euroa rakennusurakoissa;
  3. 400 000 euroa hankintalain liitteen E 1-4 kohdassa tarkoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluja koskeissa hankinnoissa;
  4. 300 000 euroa hankintalain liitteen E 5-15 kohdassa tarkoitettuja muita erityisiä palveluja koskeissa hankinnoissa;
  5. 500 000 euroa käyttöoikeussopimuksissa
- Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat jäävät hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle.

EU-kynnysarvot kuntien hankinnoissa ovat:

1. 221 000 euroa tavara-, palveluhankinnoissa ja suunnittelukilpailuissa
2. 5 548 000 euroa rakennusurakoissa

Ennakoidut arvot lasketaan aina ilman arvonlisäveroa. Arvioinnin tulee perustua hankinnan ilmoittamisajankohdan tai muun hankintamenettelyn aloittamisajan arvoon. Arvoon lasketaan mukaan optio- ja muut sopimuksen pidennysehdot sekä eri vaihtoehtojen ennakoitavat arvot ja tarjoajille maksettavat palkkiot. Esimerkiksi määräaikaisen sopimuksen osalta hankinnan arvo on koko voimassaolon ajalta ennakoitu kokonaisarvo. Säännöllisesti toistuvan tai määräajoin uudistettavan tavara- tai palveluhankinnan osalta (esim. elintarvikkeet) voidaan arvona käyttää edellisen 12 kk:n aikana tai viimeksi kuluneen talousarviokauden aikana peräkkäin tehtyjen vastaavien hankintojen yhteisarvoa.

Hankintaa ei saa pilkkoa eli jakaa eriin, osittaa tai laskea hankinnan arvoa poikkeuksellisin menetelmin hankintalain tai hankintaohjeen säännösten välttämiseksi. Hankinnan pilkkominen voidaan katsoa olevan kyseessä esimerkiksi silloin, kun luontevan hankintakokonaisuuden hankintoja (esim. samantyyppisten tavaroiden tai palveluiden hankintoja) kilpailutetaan/suorahankitaan useissa erissä ja hankinnat tapahtuvat ajallisesti siten, että suunnitelmallisessa hankintatoimessa hankintaerät olisi voitu kilpailuttaa kokonaisuuksina. Tämä merkitsee sitä, että hankinnan kokonaisuutta arvioitaessa huomioitavaksi tulevat koko organisaation (hankintayksikön) samantyyppiset hankinnat, eivät pelkästään yhden yksikön toteuttamat hankinnat.

Kiellettyä on myös hankinnan keinotekoinen yhdisteleminen esimerkiksi hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävään hankintaan siinä tarkoituksessa, että hankintaan ei tarvitsisi soveltaa hankintalakia, tai että hankintaan sovellettaisiin lievempiä menettelysäännöksiä kuin muutoin.

3.1. Markkinoiden kartoittaminen ja vuoropuhelu

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Näiden tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn.

Käytännössä markkinoiden kartoitus voi olla esimerkiksi tiedon etsimistä yrityksistä ja niiden tarjonnasta internetistä, messuilla tai tiedotustilaisuuksissa käymistä tai muutoin yrityksiin ja niiden esitteisiin tutustumista. Hankintayksikkö voi myös kutsua toimittajia esittelemään tuotteitaan ja palvelujaan. Jos ehdokas, tarjoaja tai tarjoajaan liittyvä yritys on osallistunut hankinnan valmisteluun, on hankintayksikön varmistettava, että tämä ei vääristä kilpailua.

Tarvittaessa hankintayksikkö voi ostaa hankinnan kohteen suunnittelun ulkopuoliselta asiantuntijalta, mikäli näyttää, että omat resurssit eivät siihen riitä. Jos hankinnan kohteen suunnittelu ostetaan omana erillisenä osanaan, tulee suunnittelupalvelusta järjestää oma tarjouskilpailunsa.

3.2. Hankintamenettelyn valinta

Hankinnan sisältö, luonne ja laatu ratkaisevat, millaista kilpailuttamismenettelyä hankintayksikön on tarkoituksenmukaisinta käyttää. Menettelyjen käytössä on myös merkitystä sillä, onko kyseessä kynnysarvot ylittävä vai alittava hankinta. *Pääsääntö on, että hankinnat on kilpailutettava, suoramarkintaa voidaan käyttää ainoastaan poikkeuksellisissa tapauksissa* (Hankintalaki 40 ja 41 § sekä sote-palveluiden osalta 110 §:ssä säädetyissä tapauksissa). Hankintalasta ilmeneviä suoramarkinnan perusteita on tulkittava suppeasti.

Hankintayksikkö voi valita suoramarkinnan, jos:

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;
- 3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;
- 4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, *ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi*;
- 5) hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavarantoimittajan valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi;
- 6) hankinta koskee perushyödykemarkkinoilla noteerattuja ja sieltä hankittavia tavaroita;
- 7) tavarat hankitaan erityisen edullisesti liiketoimintansa lopettavalta toimittajalta, pesähoitajalta tai selvittäjältä maksukyvyttömyysmenettelyn, akordin tai vastaavan menettelyn seurauksena;
- 8) kyseessä on palveluhankinta, joka tehdään suunnittelukilpailun perusteella ja joka on suunnittelukilpailun sääntöjen mukaan tehtävä kilpailun voittajan kanssa, tai jos voittajia on useita, näistä jonkun kanssa; tällöin kaikki voittajat on kutsuttava osallistumaan neuvotteluihin.

Hankintayksikkö voi tehdä suoramarkinnan, kun alkuperäisen toimittajan kanssa tehtävä tavarahankinta on lisätilaus, jonka tarkoituksena on aikaisemman toimituksen tai laitteiston osittainen korvaaminen tai laajentaminen. Edellytyksenä on, että toimittajan vaihtaminen johtaisi teknisiltä ominaisuuksiltaan erilaisen tavarantoimittajan hankkimiseen, mikä aiheuttaisi yhteensopimattomuutta tai suhteettoman suuria teknisiä vaikeuksia käytössä ja kunnossapidossa.

EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa avoin ja rajoitettu menettely ovat ensisijaisia. Kansallisissa hankinnoissa hankintayksikkö voi itse vapaasti määritellä kilpailuttamistavan.

Hankintamenettely	Kuvaus
Avoin menettely	Kaikki halukkaat voivat osallistua. Voidaan käyttää kaikissa hankinnoissa. Käynnistetään hankintailmoituksella ja julkaistaan tarjouspyyntö. Ei neuvottelumahdollisuutta.
Rajoitettu menettely	Hankintayksikkö voi rajoittaa osallistuvien tarjoajien määrää. Hankintailmoituksella pyydetään ehdokkaita ilmoittamaan halukkuutensa osallistua. Kaikki halukkaat toimijat voivat pyytää osallistua. Hankintayksikkö valitsee osallistumishakemusten perusteella hakemusten jättäneiden joukosta ne ehdokkaat, jotka voivat tehdä tarjouksen jo aiemmin julkaistun tarjouspyynnön perusteella.
Neuvottelumenettely	Hankintailmoituksella haetaan halukkaita tarjoajia neuvottelumenettelyyn. Kaikki halukkaat toimijat voivat esittää pyynnön osallistua. Valittava vähintään kolme tarjoajaa neuvotteluihin. Valituille tarjoajille esitetään samanaikaisesti neuvottelukutsu ja ilmoitetaan hankinta-asiakirjat. Neuvottelujen aikana hankintayksikkö voi täsmentää tarjouspyyntöä tai neuvottelukutsua, mutta ei voi kuitenkaan neuvotella esitetyistä vähimmäisvaatimuksista tai kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteista.
Kilpailullinen neuvottelumenettely	Soveltuu monimutkaisiin hankintoihin, kun tarjouspyynnön laatiminen ennakolta on vaikeaa. Menettely on kaksivaiheinen; ensimmäisessä vaiheessa etsitään neuvotteluilla haluttu ratkaisumalli ja toisessa vaiheessa pyydetään näihin ratkaisumalleihin perustuvat tarjoukset.
Innovaatiokumppanuus	Hankintayksikkö ja toimittaja kehittävät pitkäaikaisessa kumppanuussuhteessa innovatiivisen tavarán, palvelun tai rakennusurakan, jonka hankintayksikkö voi kehittämistyön jälkeen lopulta hankkia toimittajalta ilman erillistä kilpailutusta.

Puitejärjestely	Puitejärjestelyssä valitaan toimittaja tai toimittajat, mutta hankittavat määrät ja toimitusajat jätetään auki. Käyttökelpoinen usein toistuvissa hankinnoissa ja hankinnoissa, joiden hinnat muuttuvat nopeasti. Vältetään pienten erien erillinen kilpailuttaminen tai varaudutaan tilanteisiin, että hankinta pitää tehdä nopeasti. Olennaiset muutokset puitejärjestelyn ehtoihin sen voimassaoloaikana on kielletty.
Sähköinen huutokauppa	Menettely, jossa hankintayksikkö etsii itselleen edullisinta tarjousta antamalla tarjoajille mahdollisuuden sähköisesti uusia hintojaan tai muita tekijöitä. Voidaan käyttää osana muuta menettelyä.

4. HANKINNOISTA ILMOITTAMINEN

Haapaveden kaupungin kynnysarvon 10.000 euroa (alv 0%) alittavia hankintoja ei tarvitse kilpailuttaa, mutta hintatiedusteluja on tehtävä hankinnan kohde ja markkinaolosuhteet huomioon ottaen. Suositus on, että yleisesti käytettäisiin Clouidia hankintaportaalia ja sen antamaa mahdollisuutta tiedottaa kaupungin kynnysarvon alittavasta hankinnasta.

Kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa, joihin hankintalakia ei sovelleta, ei tarvitse tehdä julkista hankintailmoitusta. Sellainen on kuitenkin mahdollista tehdä yleisillä tiedonvälitystavoilla hankintayksikön niin päättäessä. Haapaveden kaupungissa kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat kilpailutetaan Clouidia -järjestelmässä. Tarjouspyynnöt tulevat julkaistavaksi osoitteessa: <https://pienhankintapalvelu.fi/haapavesi/Home/Index>. Järjestelmän käyttämiseksi käyttäjätunnuksia saa talousjohtajalta.

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoista on ilmoitettava julkisten hankintojen HILMA-ilmoituskanavalla (www.hankintailmoitukset.fi). Kansallisissa hankinnoissa ilmoituksen tekeminen onnistuu käytettäessä Clouidia-järjestelmässä ja vastattaessa kaikkiin hankintailmoituslomakkeessa esitettyihin kysymyksiin. Clouidia-järjestelmässä ilmoitettu hankinta näkyy myös HILMAssa. Vapaamuotoisia ilmoituksia ei saa julkaista ennen kuin ilmoitus on julkaistu HILMAssa.

EU-kynnysarvot ylittävästä hankinnasta on ilmoitettava EU-alueella. Kyseisistä hankinnoista on laadittava ja julkaistava ennakoilmoitus, hankintailmoitus ja jälki-ilmoitus. Myös hankintakertomus on julkaistava, mikäli kaikkia hankintamenettelyä koskevia tietoja ei kirjata esimerkiksi hankintapäätökseen. Ilmoitukset laaditaan vahvistettuja vakiolomakkeita ja viitenimikkeitä käyttäen sähköisellä ilmoituskanavalla (www.hankintailmoitukset.fi).

5. KILPAILUTUS

5.1. Hankinnan kohteen määrittely

Hankintayksiköllä on oikeus määritellä hankinnan kohde ja asettaa hankittavalle tuotteelle toiminnallisia tai teknillisiä vaatimuksia ottaen huomioon tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteet. Hankinnan kohteen kuvaukset on mahdollistettava tarjoajille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun eivätkä ne saa perusteettomasti rajoittaa kilpailua.

Selkeä hankinnan kohteen kuvaus on perusedellytys vertailukelpoisten tarjouten saamiselle. Hankinnan kohteen määrittely voidaan tehdä esittämällä riittävän täsmällisiä, suorituskykyä ja toiminnallisia ominaisuuksia koskevia vaatimuksia. Voidaan myös esittää viittauksia kansallisiin tai kansainvälisiin standardeihin sekä lisäämällä vaatimukseen ilmaisu ”vastaava”. Kohteen määrittely ei saa johtaa siihen, että ainoastaan yksi tarjoaja pystyy tarjoamaan ilmoitettujen eritelmien mukaisen kohteen, vaikka markkinoilla olisi useita vastaavia ratkaisuja saatavilla. Hyvänä tapana ei voida pitää sitä, että käytetään määrittelyssä yhden valmistajan tuotetta, viittaukseen on ainakin lisättävä ilmaisu ”tai vastaava”.

Vaatimukset voidaan jakaa ehdottomiin vaatimuksiin ja toivottaviin vaatimuksiin. Kukin vaatimus kannattaa kirjoittaa omaksi lauseeksi esimerkiksi luettelomuotoon. Ehdoton vaatimus tulee ilmaista esimerkiksi ”tulee olla” tai ”on tehtävä”. Mikäli tarjoaja ei ole noudattanut tarjouksessaan hankintayksikön määritelmiä, hankintayksikön on hylättävä tarjouspyynnön vastainen tarjous.

5.2. Tarjouspyynnön sisältö

Tarjouspyynnössä, hankintailmoituksessa, ehdokkaille osoitetussa kutsussa tai niiden liitteissä on oltava:

- 1) hankinnan kohteen määrittely tai hankekuvaus sekä hankinnan kohteeseen liittyvät muut laatuvaatimukset;
- 2) viittaus julkaistuun hankintailmoitukseen;
- 3) määräaika tarjouten tekemiselle;
- 4) osoite, johon tarjoukset on toimitettava;
- 5) kieli tai kielet, joilla tarjoukset on laadittava;
- 6) tarjousasiakirjojen esittämistä ja muotoa koskevat muut vaatimukset;
- 7) kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä neuvottelujen alkamispäivä sekä neuvotteluissa käytettävä kieli tai kielet;

8) ehdokkaiden tai tarjoajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta, teknistä soveltuvuutta ja ammatillista pätevyyttä koskevat ja muut vaatimukset sekä pyyntö täydentää yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja ja luettelo asiakirjoista, joita ehdokkaan tai tarjoajan sekä tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan on soveltuvuuden arviointia varten toimitettava;

9) kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteet ja niiden suhteellinen painotus, kohtuullinen vaihteluväli tai poikkeuksellisissa tapauksissa vertailuperusteiden tärkeysjärjestys;

10) tarjousten voimassaoloaika;

11) vaatimus tarjouksessa esitettävien liike- ja ammattisalaisuuksien määrittämisestä

12) keskeiset sopimusehdot;

13) muut tiedot, joilla on olennaista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä

Hankintayksikön tulee ennakoida hankintasopimuksen olennaiset sopimusehdot jo tarjouspyynnön laatimisvaiheessa. Niiden lisääminen tai muuttaminen myöhemmin sopimuskaudella ei ole mahdollista, koska tällainen muutos katsotaan laittomaksi suoraan hankinnaksi. Hankintalaissa on luettelo sallituista tai kielletyistä sopimusmuutoksista, joka ei ole kuitenkaan tyhjentävä.

5.3. Ehdokkaiden ja tarjoajien valinta

Ehdokkaat ja tarjoajat hyväksytään tai suljetaan pois kilpailusta eri tavoilla hankintamenettelystä riippuen. Toimittajien soveltuvuuden eli kelpoisuuden arviointi merkitsee sen selvittämistä, onko toimittajilla tekniset, taloudelliset tai muut edellytykset hankinnan toteuttamiseksi. Soveltuvuuden arvioinnin yksityiskohtaiset perusteet on määritelty hankintalaissa (83-92 §:t).

5.4. Valintaperusteet

Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras. Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut hankinta-asiakirjoissa, hankintapäätöksessä taikka hankintamenettelyä koskevassa erillisessä kertomuksessa.

Tarjouspyynnössä on yksilöitävä kokonaistaloudellista edullisuutta kuvaavat vertailu- eli arviointiperusteet. Arviointiperusteita voivat olla muun muassa tuotteen hinta, toimitusaika, valmistuspäivä, käyttökustannukset ja ympäristöystävällisyys. Valintaperustetta ja sitä ilmentäviä arviointikriteerejä ei saa muuttaa, lisätä tai poistaa hankintaprosessin aikana. Valintaperusteiden on oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun

mahdollisuus. Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten. Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

Hankintatapahtumassa ehdokkaiden tai tarjoajien kelpoisuuden arviointi ja toisaalta tarjoajien jättämien tarjousten arviointi on erotettava toisistaan.

5.5. Kaupalliset ehdot

Sopimuksen sisällöstä voi olla hankalaa neuvotella enää hankintapäätöksen tekemisen jälkeen, joten tarjouspyyntöön on hyvä liittää mahdollisimman täydellinen sopimusluonnos tai vähintään keskeisimmät hankintasopimukseen otettavat sopimusehdot. Tarjoajan kannalta kohtuuttomia ehtoja ei saa asettaa (esim. normaalikäytäntöä laajempi takuuehto tai hyvin pitkälle sopimuskaudelle kiinteät hinnat). Asetettuja ehtoja ei voida sopimuksen tekovaiheessa enää olennaisilta osin muuttaa.

Seuraavat asiat on hyvä huomioida sopimusta tehdessä:

- sopijapuolten nimet, yhteystiedot, y-tunnukset
- hankinnan kohteen kuvaus ja vaatimukset, määrät, tekniset vaatimukset ja palvelukuvaukset
- osapuolten vastuut ja velvoitteet
- hinta ja alv-tiedot (yksikköhinnat, kokonaishinnat, alennukset ja alv %)
- toimitusaika tai sopimuskausi
- toimitusehto, toimitusosoite ja muut toimitusta koskevat tiedot
- maksuehto (pääsääntöisesti kaupungille 14 pv netto)
- laskutusta koskevat tiedot (huom. verkkolaskutusta sekä tiliointiä varten tiedot)
- laadun seuranta (raportointi, seurantalaverit)
- virheisiin ja puutteisiin liittyvät ilmoitus- ja reklamointimenettelyt määräaikoineen
- seuraamukset toimittajan virheestä ja viivästyksestä
- vahingonkorvaus
- luottamuksellisuus, tietoturva, turvallisuus
- sopimuksen purkaminen, irtisanominen, siirto, toimet sopimuksen päättyessä, sopimuksen muuttaminen, erimielisyyksien ratkaiseminen (ei suositella käytettäväksi välimiesmenettelyä, vaan ratkaistaan ensisijaisesti neuvotteluin ja toissijaisesti paikallisessa alioikeudessa), sovellettava laki, liitteet jne.
- muut tarvittavat tiedot, kuten alan vakioehdot

Maksujen ennakkollinen suorittaminen ilman vakuuksia on sallittua lähinnä vain kulutusmenojen luoteisten erien ja vähäiseen tavanomaiseen hankintayksikön toimintaan liittyvien erien maksamiseen (esim. vuokra- ja leasingmaksut, lehtitilaukset, matkaliput).

6. SOPIMUS

Hankinta-sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan sopijapuolia sitova sopimus syntyy vasta, kun kaikki sopijapuolet ovat allekirjoittaneet sopimuksen tai kun tilaus on tehty.

Hankintasopimus laaditaan kirjallisena, pohjautuen hankintamenettelyn asiakirjoihin. Sopimusneuvotteluissa sovitaan aiemmin määräämättä jääneistä yksityiskohdista sopimusehdoissa ja käytännön toteutuksesta. Sopimuksen laatii hankintayksikkö ja sen allekirjoittaa ratkaisuoikeuden haltija tai ratkaisuoikeuden haltijan kirjallisesti nimeämä viranhaltija. Sopimusaikana hankintasopimusta ei saa olennaisesti muuttaa.

Muutoksenhakumahdollisuuden vuoksi on syytä odottaa 14 päivän valitus- ja oikaisuvaatimusajan kulumisen ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.

Hankintalain E liitteen mukainen palveluhankinta, jossa on noudatettava 14 päivän odotusaikaa, hankintasopimusta ei saa tehdä siinä tapauksessa, että asia on saatettu valituksella markkinaoikeuden ratkaistavaksi.

Kansallisen kynnsarvon ylittävistä suorahankinnoista voi hankintalain 131§ mukaan tehdä vapaaehtoisen suorahankintailmoituksen. Hankintasopimus voidaan tehdä silloin 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta.

Jos hankinnasta on tehty valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi. Väliaikaisessa järjestelyssä toimittajaksi voidaan valita kuka tahansa, eli hankintayksikkö ei ole sidottu valitsemaan yhtä tarjoajaa tai edellistä toimittajaa.

6.1 Sopimuksen sisältö

Hankintasopimuksessa määrätään ainakin seuraavista asioista:

- sopijapuolten nimet, yhteystiedot, y-tunnukset
- hankinnan kohteen kuvaus ja vaatimukset, määrät, tekniset vaatimukset ja palvelukuvaukset
- osapuolten vastuut ja velvoitteet
- hinta ja alv-tiedot (yksikköhinnat, kokonaishinnat, alennukset ja alv %)
- toimitusaika tai sopimuskausi
- toimitusehto, toimitusosoite ja muut toimitusta koskevat tiedot
- maksuehto (pääsääntöisesti kaupungille 14 pv netto)
- laskutusta koskevat tiedot (huom. verkkolaskutusta sekä tiliointiä varten tiedot)
- laadun seuranta (raportointi, seurantalaverit)
- vastaanottomenettelystä
- oikeudesta hinnan korotuksiin ja niiden perusteista
- virheisiin ja puutteisiin liittyvät ilmoitus- ja reklamointimenettelyt määräaikaikoinen seuraamukset toimittajan virheestä ja viivästyksestä, sekä niihin liittyvistä ilmoitusvelvollisuuksista
- vahingonkorvaus
- luottamuksellisuus, tietoturva, turvallisuus, liike- ja ammattisalaisuuksien määrittäminen

- sopimuksen purkaminen, irtisanominen, siirto, toimet sopimuksen päättyessä, sopimuksen muuttaminen, erimielisyyksien ratkaiseminen (ei suositella käytettäväksi välimiesmenettelyä, vaan ratkaistaan ensisijaisesti neuvotteluin ja toissijaisesti paikallisessa alioikeudessa), sovellettava laki, liitteet jne.
- muut tarvittavat tiedot, kuten alan vakioehdot, varaosavastuu, käytön opastus, rahaliikenne, jne.

Hankintasopimukset on suositeltavaa laatia käyttäen hyväksi julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja tai muita hankinnan laadun edellyttämiä palvelu- tai rakennusalan yleisiä sopimusehtoja. Sopimusehtomalleja käytettäessä on varmistettava niiden soveltuvuus kyseessä olevaan hankintaan. Yleisiä sopimusehtoja ovat esim:

YSE 2014, rakennusurakkasopimus

JIT 2015, ICT hankinnat

JYSE 2014, tavarat ja palvelut

6.2 Sopimuksen muuttaminen

Hankintalaissa on sen 136§:ssä määritetty, milloin sopimusmuutosta pidetään olennaisena ja toisaalta millaisia muutoksia sopimukseen on mahdollista tehdä sopimuskauden aikana ilman uutta kilpailutusta.

Sen lisäksi, mitä hankintasopimuksessa on sovittu, hankintayksikkö voi irtisanoa hankintasopimuksen päättymään välittömästi, jos:

1. sopimukseen on tehty hankintalain 136§:n 1 momentissa tarkoitettu olennainen muutos, tai jos
2. toimittajaa on koskenut jokin hankintalain 80§:ssä säädetyistä pakollisista poissulkemisperusteista sopimuksen tekohetkellä, tai jos
3. sopimusta ei olisi voinut tehdä toimittajan kanssa, koska Euroopan unionin tuomioistuim on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 258 artiklan mukaisessa menettelyssä todennut hankintayksikön rikkoneen vakavasti Euroopan unionin perussopimusten ja hankintadirektiivien mukaisia velvoitteita.

7. HANKINTAPÄÄTÖS

Alle 6.000 euron (alv 0%) tavara- ja palveluhankinnoissa sekä rakennusurakoissa ei tarvitse tehdä kirjallista hankintapäätöstä. Päätöksen hankinnasta tekee toimivaltuudet omaava viran- tai toimenhaltija. Kirjallisen hankintasopimuksen laatimista suositellaan silloin, kun se on hankinnan kohteeseen ja arvoon nähden tarkoituksenmukaista.

Yli 6.000 euron (alv 0%) tavara ja palveluhankinnoissa ja rakennusurakoissa, ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta on tehtävä kirjallinen päätös, joka on perusteltava. Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätökseen tulee liittää kirjallinen ohje hankintaoikaisuvaatimuksen tekemiseksi ja valituksen tekemiseksi markkinaoikeuteen. Hankintapäätöksen tekee se toimiala, jonka määrärahoja koskevasta hankinnasta on kyse. Päätös perusteluineen sekä muutoksenhakuosoituksineen on annettava mahdollisimman pian tiedoksi kirjallisesti niille, joita asia koskee. Hankintapäätös on julkinen, kun hankintaa koskeva päätös on tehty ja sitä koskeva pöytäkirja tarkastettu. Hankintapäätökset on asetettava kuntalain mukaisesti julkisesti nähtäville. Jos hankintapäätös sisältää lisäyksen, rajoituksen tai ehdon, joka ei vastaa tarjousta, tulee tarjouksen tekijältä pyytää kirjallinen vahvistus muutoksen hyväksymisestä.

EU-kynnysarvot ylittävistä hankintasopimuksesta sekä kansallisen kynnysarvon ylittävistä liitteen E palveluhankinnan hankintasopimuksesta, puitejärjestelystä, puitejärjestelyyn perustuvasta hankintalain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettua hankinnasta tai dynaamisen hankintajärjestelmän perustamisesta on laadittava kertomus. Kertomusta ei ole tarpeen laatia niiltä osin kuin vastaavat tiedot ilmenevät hankintaa koskevasta päätöksestä, jälki-ilmoituksesta tai muista hankinta-asiakirjoista. Tarkempi kuvaus sisällöstä ja muista vaatimuksista on määritetty hankintalain 124§.

8. MUUTOKSENHAKU HANKINTALAIN SOVELTAMISALAAN KUULUVISSA HANKINNOISSA

Muutoksenhaku hankintalain perusteella tehtävistä hankintapäätöksistä poikkeaa kunnan ja valtion viranomaisten yleisistä muutoksenhakumenettelyistä. Hankinta-asioissa on myös tärkeää ottaa huomioon, että muutoksenhakukeinot eroavat toisistaan hankintalain kynnysarvot ylittävissä ja ne alittavissa hankinnoissa. Hankintalain 16 luku määrittää hankintoihin liittyvät oikeussuojakeinot.

8.1 Hankintaoikaisu

Hankintayksikkö voi itse poistaa virheellisen päätöksensä tai peruuttaa muun hankintamenettelyssä tehdyn ratkaisun, jolla on oikeudellisia vaikutuksia ehdokkaiden tai tarjoajien asemaan, ja ratkaista asian uudelleen (hankintaoikaisu), jos päätös tai muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu perustuu lain soveltamisessa tapahtuneeseen virheeseen tai jos asiaan on tullut sellaista uutta tietoa, joka voi vaikuttaa päätökseen, ratkaisuun tai hankintasopimuksen tekemisen edellytyksiin.

Vaikka hankintaoikaisussa ei edellytetä sen osapuolen suostumusta, jonka oikeuteen tai etuun asiassa tehtävä uusi päätös tulee vaikuttamaan epäsuotuisasti, lähtökohtana on kuitenkin pidettävä sitä, että hankintaoikaisussa tällaista osapuolta kuultaisiin ennen asian uudelleen ratkaisemista. Tarkemmin hankintaoikaisusta hankintalain 132 – 135§.

8.2 Valitus markkinaoikeuteen

Se, jota asia koskee, voi saattaa hankintaa koskevan asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Asian voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella lisäksi:

- 1) työ- ja elinkeinoministeriö Euroopan unionin valvontamenettelyä koskevassa asiassa;
- 2) 23 §:ssä tarkoitetussa asiassa myös sellainen valtion tai kunnan viranomainen taikka muu taho, joka on myöntänyt hankekohtaista tukea rakennushankkeen toteuttamiseen.

Valitus on pääsääntöisesti tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun ehdokas tai tarjoaja sai tiedon päätöksestä valitusosoituksineen (hankintalaki 147§)

Hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle hankintalain 159 §:ssä tarkoitettua seuraamusta koskevan esityksen saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus tai Kilpailu- ja kuluttajaviraston esitys toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön ilmoittamaan osoitteeseen.

8.3 Kuntalain tai hallintolainkäyttölain mukainen muutoksenhaku

Markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluviin asioihin ei voi hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain perusteella, mikäli valitus perustuu hankintalakiin.

9. HANKINTA-ASIAKIRJAT

9.1 Asiakirjajulkisuus

Hankintaan liittyvien asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä tiedonsaantioikeuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Se missä vaiheessa kukin hankintaan liittyvä asiakirja tulee julkiseksi, on määritetty kyseisen laissa, kuten myös salassapitovelvollisuudet ja tiedonsaantioikeudet.

Erityisesti on huomioitava hankintamenettelyssä asianosaisena olevan oikeus saada tietoja muutoksenhakuun liittyen, jo ennen asiakirjojen julkiseksi tuloa (11§). Kyseisessä pykälässä on myös rajoituksia ko oikeuteen.

Asiakirjajulkisuuden vuoksi tarjoajalta tulee edellyttää tarjoukseen sisällytettyä selkeää määrittystä liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvista tiedoista (perusteluineen). Tarjotun palvelun kokonaishinta ei ole liike- ja ammattisalaisuus.

9.2 Hankinnan keskeyttäminen ja asiakirjojen julkisuus

Jos hankinta päätetään keskeyttää, annetut tarjoukset voidaan pitää salassa julkisuuslain 24§ 1 momentin 17 kohdan perusteella siihen saakka, kunnes hankintayksikkö on tehnyt ratkaisunsa keskeyttämisen jälkeisessä hankintamenettelyssä tai päättää luopua hankinnasta. Tarjouksien salassa pitämisellä pyritään takaamaan se, ettei niiden paljastuminen anna etua kilpailijoille uudessa tarjouskilpailussa.

9.3 Hankinta-asiakirjojen säilytys

Hankinta-asiakirjat säilytetään arkistolakia ja kaupungin omia ohjeita noudattaen. kaikki hankintoihin liittyvät asiakirjat tulee säilyttää käsittelyn aikana huolellisesti siten, että niistä joudu tietoja sivullisille. Hankinnan käsittelyn päätyttyä asiakirjat on viipymättä toimitettava arkistoon säilytettäväksi. Säilytys perustuu kaupungin arkistonmuodostussuunnitelmaan. Asiakirjojen jäljennöskappaleet (myös sähköiset) tulee hävittää (tuhottava) niiden käytyä tarpeettomaksi.

LIITE 1.

Haapaveden kaupungin hankintavaltuudet ja -rajat

Haapaveden kaupungin hankintarajat ja -valtuudet:

Kaupunginhallitus ja lautakunnat päättävät palvelualueensa hankinnoista siltä osin kuin tällä päätöksellä ei ole annettu valtuutta jollekin muulle taholle.

Kaupungin hankinnoista (tavarat, palvelut ja urakat) 250.000 euron (alv 0%) hankintarajan ylittävissä hankkeissa päätösvalta on kaupunginhallituksella. Viran ja toimenhaltijoiden enimmäishankintarajat (alv 0%) ovat:

- kustannuspaikan ja tulosityksikön esimies 4.000 euroa
- tulosalueen esimies 30.000 euroa
- toimialajohtaja 100.000 euroa
- kaupunginjohtaja, talousjohtaja ja hallintojohtaja 250.000 euroa

Hankintarajoja ei sovelleta lainanottoa ja -antoa koskevaan päätöksentekoon.

LIITE 2

Yhteenvedo hankintaprosessista

Hankintatyyppi	Arvioitu hankinnan arvo (alv 0%)	Hankintatapa	Ilmoitusmenettely	Päättäjä
Pienhankinta	Tavara- ja palveluhankinnat alle 10.000 euroa Rakennusurakat alle 10.000 euroa	Suoraosto. Ei tarvitse kilpailuttaa, mutta hintatiedusteluja on tehtävä hankinnan kohde, hinta ja markkinaolosuhteet huomioon ottaen. Suositus on että käytetään Clodia hankintaohjelmaa. Ei kuulu yhteishankintana hankittaviin. Ei saa pilkkoa hankintaa	Ei tarvitse julkaista hankintailmoitusta.	Toimivaltuudet omaava viranhaltija tai työntekijä. Alle 6.000 euron hankinnasta ei tarvitse tehdä kirjallista viranhaltijapäätöstä
Pienhankinta, joka ylittää kaupungin kilpailuttamisrajan	Tavara- ja palveluhankinnat 10.000 - < 60.000 euroa Rakennusurakat 10.000 - < 150.000 euroa Erytysalat hankinnan ylittäessä 10.000 euroa, kts lainsäädäntö	Kilpailutetaan hankintaohjetta noudattaen, käyttäen apuna Clodia-hankintajärjestelmää Kirjallinen hankintapäätös ja hankintasopimus	Tarjouspyyntö julkaistaan Clodia-järjestelmän kautta pienhankintapalvelu.fi portaalissa ja voidaan toimittaa erikseen osoitetuille tarjoajille. Voidaan julkaista Hilmassa Clodia-järjestelmän kautta Julkaistaan kaupungin www-sivuilla linkki tarjouspyyntöön	Toimivaltuudet omaavan viranhaltijan / toimielimen kirjallinen ja perusteltu hankintapäätös. Hankintalaissa tarkoitettu valitus markkinaoikeuteen ei mahdollinen. Hankintalain mukainen hankintaoikaisu tai kuntalain mukainen oikaisuvaatimus on mahdollinen.
Kansallinen hankinta	Tavarat- ja palveluhankinnat 60.000 - < 221.000 Rakennusurakat 150.000 - < 5.548.000 euroa Erytysalat hankinnan ylittäessä 10.000 euroa, kts lainsäädäntö	Noudatetaan hankintalakia Käytetään hankinnassa sähköistä Clodia-järjestelmää Kirjallinen hankintapäätös ja hankintasopimus	Hankintailmoitus julkaistaan Clodia-järjestelmän kautta tarjouspalvelut.fi - sivustolla hilma.fi ilmoituskanavalla ja kaupungin www-sivuilla	Toimivaltuudet omaavan viranhaltijan / toimielimen kirjallinen ja perusteltu hankintapäätös. Hankintalaissa tarkoitettu hankintaoikaisu hankintayksikölle tai valitus markkinaoikeuteen.
EU-hankinta	Tavarat- ja palveluhankinnat yli 221.000 Rakennusurakat 150.000 - < 5.548.000 euroa Erytysalat hankinnan ylittäessä kansalliset raja-arvot kts lainsäädäntö	Noudatetaan EU-säädöksiä Käytetään hankinnassa sähköistä Clodia-järjestelmää Kirjallinen hankintapäätös ja hankintasopimus Tehdään Jälki-ilmoitus	Hankintailmoitus julkaistaan Clodia-järjestelmän kautta TED-ilmoituskanavalla tarjouspalvelut.fi - sivustolla hilma.fi ilmoituskanavalla ja kaupungin www-sivuilla	Toimivaltuudet omaavan viranhaltijan / toimielimen kirjallinen ja perusteltu hankintapäätös. Hankintaoikaisu hankintayksikölle tai valitus markkinaoikeuteen.